

**„VELKA
VRATA PA
MALA VRATA“
str. 3**

**ROMARSKA
PAUT
V SLOVENIJO
str. 9**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 31. oktobra 2002 ☼ Leto XII, št. 22

Cesta je vez med lidami

24. oktobra so na Gorenjem Seniki prejkali asfaltirano cesto, stera pela gor do mejnega prehoda. Tisti, steri ste zadnji par mesecev večkrat šli prejk tauga prehoda v Slovenijo,

set lejt smo čakali, dokeč se je uresničila. Mejni prehod se je opro 1992. leta. Pá smo mogli čakati deset lejt, ka se je paut naredla, razširila.

Večina govornikov – Jenő Ko-

stvi za gospodarstvo in generalni konzul v Monoštru, dr. Zlatko Muršec, ki vüpa, ka se bo zošikalo napraviti cesto med Gorenjim Senikom in Verico tö. Za tau cesto so že

Ob predaji ceste Jenő Kovács, vodja cestnega podjetja, Jenő Rácskay, vodja oddelka gospodarskega ministrstva in generalni konzul dr. Zlatko Muršec.

leko ka ste čemerni bili, če je zavolo tauga, ka so delali mašini, trbelo čakati ali če je vaš auto tak blaten grato, ka sta ga kumin spoznali.

Kak smo se pa zdaj pelali po, nauvoj cesti, po steri do (vü-pajmo) autobusi tö leko vozili, smo pozabili vse čemere pa neprijetnosti.

Kak je povedo župan vesi Martin Ropoš, tak vögleda, ka je številka deset magična številka v življenji toga prehoda. Ideja o tom, ka bi med Senikom pa Martinjom trbelo mejo oprejtí, se je prej rodila 1982. leta. De-

vács, direktor cestnega podjetja, Péter Markó, predsednik županijske skupščine – je gučala o tom, da ta cesta pomeni več kak kašna navadna cesta, ka vküpzveže lidi na tej in oni strani meje, vküpzveže Slovence, ki živimo na tej strani meje z matično državo. Zdaj gnauk prejk mejnoga prehoda, za dve leti pa, če ta obadva rosaga v Evropski uniji, kak cesta, stere pela od ene vesi do druge vesi, od enoga človeka do drugoga človeka.

Cesto sta prejkdala Jenő Rácskay, vodja oddelka v Ministr-

napravleni plani, finančno so pri tem pomagale goričke občine.

Gnauk je nakak tak pravo, ka zakoj trbej nauve mejne prehode odpirati, gda mo prej tak vsi v Evropski uniji pa te tak nemo nücali prehode. Nücali mo pa ceste, stere se naredijo do mejni prehodov, ma je odgovor dau nekaj bole čeden. Po tistoj pauti, stere nega, ne moreš priti do padašov, žlate, sausedov. Cesta je vez med lidami.

Marijana Sukič

Proslava v Monoštru

23. oktobra smo se na Madžarskem spominjali obletnice revolucije leta 1956 ter razglasitve republike leta 1989. Sorazmerna bližina dogodkov je precej razdelila madžarsko družbo in tudi politično sceno. Tako se opozicijska Stranka mladih demokratov ni udeležila slavnostne seje madžarskega parlamenta, oni so praznovali na cesti. Tako smo ob tem prazniku bili priča vsega, od dostojanstvenega praznovanja do neprimerne vedenja nekaterih.

Letos so ob 23. oktobru, dnevu madžarske revolucije, v parlamentu prvič predali novo priznanje *Red za zasluge*, ki so ga poimenovali po Imreju Nagyu, ministrskemu predsedniku, ki so ga po dogodkih l. 1956 usmrtili.

Med petimi odlikovanci je bil tudi Árpád Göncz, bivši predsednik države, ki so ga po l. 1956 obsodili na dosmrtno ječo.

V Monoštru so se na dan revolucije spominjali v okviru spominske maše v baročni cerkvi, kjer so bivšemu županu mesta **Károlyu Bauerju** podelili naslov **častnega občana**. Občani Monoštra, stranke in organizacije so se dogodkov l. 1956 spominjali ob spomeniku herojev, kjer je slavnostni govor imel bivši župan. Proslava se je končala s polaganjem vencev.

Volitve 2002

20. oktobra so potekale na Madžarskem lokalne in manjšinske volitve. Po večmesečnem posrednem in tudi neposrednem predvolilnem boju, ki je potekal že od spomladanskih parlamentarnih volitev, se bo (upajmo) pomirila politična scena ter bomo postali iz desno ali levo usmerjenih volivcev ponovno normalni in navadni državljani. Na teh volitvah smo volivci odločali o štirih zadevah. Izvolili smo nove (ali stare) župane na čelo samoupravnih organov, izvolili smo svetnike v lokalne samouprave in tudi člane manjšinskih samoupravnih organov. Posredno smo odločali tudi o tem, kakšna bo sestava županijskih skupščin, kajti glasovali smo na liste strank in civilnih organizacij, ki so se potegovale za štirideset poslanskih mest v županijski skupščini, kot nekakem regionalnem parlamentu. V državnem merilu se je volitev udeležilo 51,06 odstotkov volivcev, kar pomeni, da so bile volitve zelo uspešne, kajti udeležilo se jih je za skoraj šest odstotkov več kot l. 1998.

Splošna ugotovitev je, da so se lokalne volitve končale z zmago dveh vladnih strank, socialistov in svobodnih demokratov. Izmed devetnajstih županijskih skupščin bo v petnajstih imela večino socialno-liberalna koalicija, v eni županiji (Zala) so sile enako razdeljene, le v treh županijah ima premoč opozicijska Stranka mladih demokratov. Po besedah Ibolye Dávid, predsednice opozicijskega Demokratskega foruma, se je po zemljevidu Madžarske razlilo rdeče črnilo, kajti oranžno rumeno barvo najdemo le na severozahodnem delu Madžarske. Rdeča barva sim-

bolizira socialiste (nagelj), rumena pa mlade demokrate (pomaranča). Rumene so ostale torej tri županije (Veszprém, Győr-Moson-Sopron, Vas). Največ mest v županijski skupščini si je Fidesz pridobil prav v naši, Železni županiji, kjer ima 21 poslancev, medtem ko imajo socialisti le 15. Ostala štiri mesta bodo zasedli kandidati Društva samouprav Železne

županije kot civilne organizacije, med njimi je tudi bivši župan Monoštra Károly Bauer.

Premoč vladnih strank dokazujejo tudi podatki županov na čelu mest z županijsko pravico. Takih mest imamo na Madžarskem 22. Na čelu šestnajstih takih mest bo stal župan, socialist, v petih mestih bo županoval mladi demokrat, v enem mestu so se volivci odločili za neodvisnega kandidata.

Do spremembe je prišlo tudi na čelu Szombathelya kot mesta z županijsko pravico, ki ga je zadnja štiri leta vodil župan, član Stranke mladih demokratov, po novem mu bo županoval socialist dr. György Ipkovits.

V manjših krajih se ljudje odločajo za župane ter svetnike ne toliko po strankarski simpatiji, temveč na podlagi sposobnosti ter človeških lastnosti.

V Monoštru sta se za župansko mesto potegovala dva kandidata, bivši podžupan mesta Tibor Viniczay ter vođa oddelka na občini dr. Sándor Antal. Zmagal je bivši podžupan, ki je dobil več kot 67 odstotkov glasov. Za 13+2 svetniških mest je kandidiralo 43 kandidatov. Svetniki monoštrske samouprave so: Sándor Dömötör, József Fodor, Miklós Pochán, István Enzsel, László Bauer, Béla Labritz, Gábor Huszár, Richárd Reisinger, Jože Hirnök, Balázs Virányi, Erika Köleš, Károly Tóth, József Ernst, Dénes Ódor.

Med člani samouprave sta dva Slovence, Erika Köleš, profesorica srednje šole v Monoštru, in Jože Hirnök, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem. Po porabskih vaseh so večinoma ostali prejšnji župani (Gornji Senik-Martin Ropoš, Dolnji Senik-Elizabeta Bartók, Andovci-Karel Holec, Verica-Ritkarovci-Karel Dončec). Do spremembe je prišlo v Števanovcih, kjer je bivšo županjo zamenjal Laci Kovač, ki je do tega šolskega leta bil ravnatelj osnovne šole. V Sakalovcih zaenkrat ni župana, kajti dva kandidata (Antal Črenko in Jožef Fasching) sta dobila enako glasov. Tu bodo verjetno nove županske volitve, najkasneje čez šest mesecev.

V vseh krajih Porabja so se volile tudi slovenske samouprave, volitve so bile vsepovsod uspešne. V krajih z manj kot 1300 prebivalci so se izvolili tričlanski samoupravni organi, za uspešnost so kandidati potrebovali najmanj petdeset glasov, v krajih z več kot 1300 prebivalci pa petčlanski samoupravni organi, kjer so kandidati za uspešnost potrebovali najmanj sto glasov. V posebnem položaju je vas Andovci, kjer je komaj nekaj več kot petdeset volivcev, zato bi težko zbrali petdeset veljavnih glasov. Takajšnji kandidati, ki so v lokalno samoupravo (razen) enega kandidirali kot slovenski kandidati, so se odločili za možnost, ki jo zakon dovo-

ljuje, namreč da se lokalna samouprava preoblikuje v lokalno in manjšinsko samoupravo.

Razen teh krajev so se sloven-

organizacije, predvsem Državna slovenska samouprava, preveriti, ali so ti ljudje res »naši«, ali pa le izkoriščajo ugodnosti, ki jih pri volitvah

Gornji Senik	Martin Ropoš, Eva Lazar, Alojz Hanžek
Dolnji Senik	Gabor Lazar, Irena Barber, Laci Bajzek
Sakalovci	Laci Nemeš, Marija Čerkuti, Jožef Illés
Monošter-Slovenska ves	Erika Köleš-Kiss, Gabor Dončec, Ildiko Pusztai, Ferenc Nemeth, Iluška Nagy
Števanovci	Laci Kovač, Marijana Fodor, Jožef Künjek
Verica-Ritkarovci	Karel Dončec, Antal Merkli, Istvan Trajbar
Sombotel	Ana Braunštejn-Csárdi, Rudolf Čer, Ferenc Gyeček, Peter Merkli, Marija Kozar-Mukič
Mosonmagyaróvár	Laci Brašič, Brasics Lászlóné, Ferenc Küzmič, Jožef Lazar, György Šulič
Budimpešta 18. ok.	Ferenc Hanžek, Jožef Karba, Ferenc Kranjec, Eržebet Kranjec, Renata Sipos

Člani slovenskih manjšinskih samouprav po posameznih krajih.

ske samouprave ustanovile tudi v 16. okrožju Budimpešte, v Székesfehérváru ter v Miskolcu. Ker pač po naših podatkih ne živi številčnejša slovenska skupnost v teh mestih, bodo morale slovenske

uživamo manjšinci. To bi kazalo narediti čim prej, da na ustanovni skupščini Državne slovenske samouprave ne bi prišlo do neljubih dogodkov.

M. Sukič

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

„Velka vrata pa mala vrata“

Leta 1990 so nastale na Madžarskom samouprave (önkormányzatok). Letos oktobra so bile štrte volitve. S samoupravami je vsakša ves dobila župana tō. Prvin je tau nej tak bilau. Dveji-tri vesi so mele enoga predsednika občinskoga sveta. V Porabji sta dveji taši vesi med sedmimi, gde so eške župani tisti, stere so 1990. leta izvolili. Tau sta Dolenji Senik in Gorenji Senik. V drugi vasaj so se župani menjavali. Na Verici je **Karel Dončec** letos od drugim kandidiro pa so ga znauva izvolili.

vsakšo paut smo mogli dola spucati. Brezi škeri delati nej naletja. Ka mi je še sploj špajnsno bilau, ka tak malo pejnaz dobi ves na leto. Mislo sam, ka nede dosta, dapa ha tau sam zato nej mislo, ka tak malo baude. Če na šaulo, na vrtec, na urad pa druge stroške vōplačamo, ka vsaki mejses mamō, ranč ne ostanē nika nej. Iz tauga je pa zidati težko. Z natečaji je tū tau problem, ka trideset, štirideset procentov ves iz svoje žepke mora vcuj dati. Tej pejnaz pa nejga.

• V tej štiri lejtaj, ka si žu-

na Verici, steri telefon majo, je lūdcko lūstvo. Tau nej baja?

»Nej baja. Zatok ka nas je že tak sploj malo. Če bi lūdcki nej prišli, te bi že samo polonja lūstva bilau. Tej, steri tū ram kūpijo ali zidajo, zato vred vzememo svojo okolico. Etak pa te ves tō lepša grata. Tak že v dosti mejstaj gauštja nazaj raste.«

• Ka misliš, zaka se lūstvo na teltja es na Verico tere?

»Zato, ka je dober luft, dosta gauštje mamō pa lejpo pokrajino.«

• Tau bi leko prajli na Števanovce ali na Andovce tō.

»Tū na Verici je bola mirno vse kak v drugi vasaj pa dosti prazni ramov bilau, ka so leko dolakūpi. Vjendrik zatau je najbolja lūstvo es prišlo.«

• V tej štiri lejtaj ka si župan bijo, ka je bilau najbolja pomembno, ka se je tū zgaudilo?

»Meni je dosta vse pomembno bilau, dapa najbolja vejn tau, ka se je odpro mejni prehod Verica-Čepinci. Na tau smo mi, Veričani, že sploj čakali. Istino, zato so bili taši, steri se je nej vidlo. Bodjali so se, če se mejni prehod odpre, te velki promet baude v vesi. Dapa zdaj že vidi vsakši, ka se od tauga nej trbej bojati. Iz tauga samo hasek mamō. Nej nam trbej krauziti štirideset kilometrov, če pogledniti škemo žlato na drugoj strani meje.«

• Zdaj ka kaj nauvoga v vesi?

»Zdaj vodovod vlečemo. Zato, ka dosti taši hiš bilau, gde so eške iz stūdenca vlačili voda. Dotejgamau zato dobro bilau, samo za volo velke sūče so letos stūdenci vōposenili. Velka navola je bila. V štala mara vodauprosi, stūdenec je pa prazen. Če de vodovod kreda, te k leta več štaj problemov nemo meli.«

• Zdaj so te znauva izvolili na štiri leta. Kak tadala?

»Mišlenje mam, samo tau baja, ka pejnaz nej. Kulturni daum bi mogli obnoviti, zato ka že trideset lejt, ka se je zozido pa od tistoga mau smo ga nikanej popravljali. Drugo ka eške škem, bi edna mala kapejla bila vrkar na brejgi Katalin.«

• Štiri lejta si že župan pa zdaj so te znauva izvolili na štiri lejta. Drugi človek si grato ti od tauga? Kak vidiš sebe? Nej si bola djezdavi grato?

novce v urad.«

• Te tak vōgleda, ka za župana biti nej ranč tak leko delo?

»Tau gvūšno, ka nej. Če kaj dobro napraviš, nej gvūšno, ka ti zavalijo. Dapa če kaj nej dobro, gvūšno, ka ti na naus obejsijo. Eden župan vsakšomi dober ne more biti. Če ednomi dobro napravim, te drugomi nej. Sprvuga mi je dostakrat srce težilo, če sam kaj nazaj čūjo. Zdaj že, hvala baugi, vsakša rejč mi »ne

• Kak ti je pred štirimi leti na pamet prišlo, ka š se za župana glaso?

»Nad tejm sam si zato dosta brodo, dapa lūstvo me je nagačalo, naj se glasim za župana. Tau je bilau 1998. leta. Do tistoga časa sam bijo član smaouprave pa šofer na veškombini. Sploj dosta sam bijo med lidami pa sam vedo, kakšne probleme majo. Če smo djelejš meli, te so tō vsigdar name spitali, ka je kaj nauvoga. Pa te, gda so prišle volitve, so me nagačali, naj se glasim. Tak sam se te glaso pa so me izvolili za župana.«

• Kak je bilau, gda si župan grato?

»Sprvuga težko. Zato ka dosta tašo vse bilau, ka je na nas čakalo, ka bi že davnik mogli naprajti. Poštije so sploj lagve bile, ka smo je mogli poprajti. V zimi je težko bilau snej tiskati. Tū eden ram, tam eden ram pa

pan, je bilau tašo, ka si nej mogo naprajti?

»Paut med Verico in Gorenjim Senikom.«

• Zaka?

»Dostafela problemov je bilau, dapa najvejši problem je Nacionalni park Őrség. Oni ne pistijo, ka bi se paut naredla, gde mi ščemo.«

• Zaka de vam dobro, če se ta paut napravi?

»Zato, ka te ves nede kak slejpa ulica (zsákutca).«

• Zaka tak misliš, ka je zdaj takša?

»Če se stoj es pripela, te se eden čas pela pa se obrnauti mora, zato ka notra v gauštjo pride, pauti pa tadala nega.«

• Nejse trbej bojati, če se tū paut napravi, te vekši promet (forgalom) baude pa ves več nede taša mirna?

»Ne mislim. Ves bi s tauga samo hasek mejla.«

• Če telefonski imenik poglednemo, te polonja lidi

»Dja tak mislim, ka nej, dapa baukše bi bilau zato lūstvo pitati. Telko sam drugi grato, ka več brig mam, kak gda sam nej bijo župan. Dosta lidi pravi, ka je mala ves pa tū nega telko dela kak v vekšoj vesi. Tau nej istina. Dela je ranč telko, dapa leko, ka eške več. V vekšoj vesi je tam Urad župana, gde štiri, pet lidi dela. V maloj vesi nega nikoga, vse sam moram delati. Če stoj kakšno problemō ma, te včasim k meni pride. Zvekšoga zato vse ta vejm naprajti. Če nej, samo te je pošlem v Števa-

dosegne« do srca.«

• Ka je bilau tisto, ka si se mogo včiti?

»Dja sam eške v tašoj poziciji nikdar nej bijo kak zdaj, ka sam župan. Tau se tū trbej navčiti. Dapa nej tašo, ka bi se iz knjig leko navčo. Velka pravica je, ka pri vsakši dveraj djestoje mala dvera, samo tau baja, ka te mala dvere človek sprvuga težko najde. K tauma čas trbej pa dobre spoznanke. Brezi tauga samo žmetno leko kaj tanapravi. Tau je vsigdar bilau pa vsigdar baude tō.«

K. Holec

Pomurje

Najprej pogled čez mejo, nato skupna prihodnost

Sklad za male projekte je program Evropske komisije, ki se je izkazal kot učinkovit in priljubljen mehanizem za finančno pomoč manjšim projektom. Projektne dejavnosti so namenjene povezovanju ljudi in reševanju konkretnih problemov, ki nastajajo zaradi državne meje. Skušajo izboljšati pogoje za življenje in delo ter obenem prebivalce na obeh straneh meje pripraviti na vstop v

Evropsko unijo. Sklad za male projekte sofinancira tudi skupna projekta časopisa Porabje in radia Murski val z naslovoma »Izboljšanje informiranosti v obmejni regiji« in »Skupaj ob meji – Peta obletnica Slovenskega kulturnega in informativnega centra«. Oba projekta povezujeta ljudi na obeh straneh slovensko – madžarske meje in pomagata spoznavati njihovo življenje in delovanje na

različnih področjih. K temu naj prispevajo tudi članki o Pomurju in njegovem sodelovanju s Porabjem. Prvi članek, tokrat s splošnimi podatki o Pomurju, je pred vami. Upamo, da ga boste prebrali in nestrno čakali prihodnjega, ki vam bo predstavil nove možnosti dela, sodelovanja in bivanja v deželi med Muro in Rabo.

Z veliko industrijo se dežela na severovzhodu Slovenije ne more ponašati. V Pomurju je registriranih okoli tisoč gospodarskih družb. Tranzicija je zelo prizadela industrijo v Pomurju. Zlasti močno je udarila proizvodnja električne in optične opreme, proizvodnja strojev in opreme ter proizvodnja hrane, pijač in tobaka. Kljub temu so najpomembnejše industrijske panoge v Pomurju proizvodnja tekstila in tekstilnih izdelkov, proizvodnja hrane ter naftna proizvodnja. Gradbeništvo je precej pomemben sektor v regiji in bo to ostal tudi v prihodnje. Svoj delež v gospodarstvu je v zadnjih letih povečal storitveni sektor. Nove priložnosti ponuja turizem. K temu so pripomogle naravne danosti, med katere lahko štejemo izvire termalne in mineralne vode, ki so botrovali k razcvetu različnih zdravilišč. Zdravilna vroča voda, čisto in mirno okolje ter pomirjevalna mikroklima omogočajo zdraviliško rekreacijo in zdravljenje vse leto.

»Dokument je pripravljen s finančno pomočjo Evropske skupnosti. Stališča izražena v tem dokumentu so stališča radia Murski val in časopisa Porabje ter se v nobenem primeru ne morejo obravnavati kot uradno stališče Evropske skupnosti.«

Nekoč, ko je pokrajino od Madžarske ločevala še železna zavesa, ko so bili avtomobili redkost, televizija in radio nekaj novega, elektrika pa je šele prihajala v naše domove, so severovz-

hodu Slovenije oziroma Pomurju pravili Sibirija. Kdo ve, zakaj so takrat življenje v deželi ob Muri radi primerjali z ruskim okoljem. Morebiti zaradi dolgih zim, ki so v prejšnjem stoletju s temperaturami krepko pod ničlo skrbele, da je zmrznilo večina škodljivcev, ki se jih kmetovalci zaradi milih zim dandanes le težko znebijo, morebiti zaradi odda-

ljenosti pokrajine od slovenske prestolnice, morebiti zaradi tega, ker so bili v deželo med madžarsko, avstrijsko in hrvaško mejo poslani učitelji, državni uslužbenci in še nekateri z dekretom in ne prostovoljno. Danes so vse to le še koristni spomini naših babic in dedkov. Pomurje se je spremenilo.

Skupaj s sosednjimi obmejnimi preostalimi regijami stopa, včasih počasneje, včasih hitreje, po poti, ki vodi v skupno Evropo, kjer meje več ne ločujejo ljudi, temveč

jih povezujejo v njihovem kulturnem, gospodarskem in tudi političnem življenju.

Za začetek ostanimo pri geografiji in demografiji

To, da je Pomurje obdano z avstrijsko, madžarsko in hrvaško mejo, smo že zapisali. Značilno podoba pokrajini daje ravnica, ki pomeni začetek Panonske nižine. Na

vsaki strani jo obdaja gričevje – Goričko na severu in Slovenske gorice na jugu. Pomurje meri 1336 kvadratnih kilometrov in ima več kot 130.000 prebivalcev. Na desnem bregu reke Mure živijo večinoma Prleki in Štajerci, na levem večinoma Prekmurci. Kakor se lahko Porabje pohvali s slovensko narodnostno manjšino, tako se lahko tudi Pomurje pohvali z madžarsko narodnostno manjšino. Ta živi v petih pomurskih občinah, vseh Madžarov pa naj bi bilo v pokrajini okoli 7500. Poleg pripadnikov madžarske narodnostne skupnosti živijo v deželi ob Muri tudi Romi. Pomurje ni samo dežela ljudi različnih narodnosti in državljanstev, temveč tudi različnih veroizpovedi. Poleg katoličanov imajo v Pomurju samostojno cerkev evangeličani, tu je središče binkošne cerkve, v pokrajini pa živijo tudi Židje in pripadniki drugih ver.

Prihodnost v kmetijstvu in turizmu

Pomurje je predvsem kmetijska pokrajina. Kmetovalci pridelajo dobro tretjino slovenske pšenice in koruze. Razmere so ugodne tudi za sadjarstvo in vinogradništvo. Poglavitna kmetijska dejavnost je tudi živinoreja.

Tri prednosti

Pomurje v zadnjih letih natičuje svojo prihodnost v okviru slovenske pridružitve k Evropski uniji. Ugodna lega regije, ki meji na tri države, omogoča prijave in sodelovanje v različnih čezmejnih programih, ki jih po-

dpira Evropska unija. Programi izhajajo iz trilateralne strategije, za obdobje 2000-2006 pa določajo tri prednostna področja sodelovanja: trajnostni prostorski razvoj, razvoj človeških virov in regionalno ekonomsko kohezijo. Skupni programski dokument čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Madžarsko za obdobje 2000-2006 opredeljuje skupen okvir, skupne cilje in prednostne naloge, ki so vezane na skupen življenjski prostor. Cilj tega programskega dokumenta je skupen razvoj oziroma težnja po uravnoteženem razvoju obmejnega območja, ki ga sedaj še loči meja, vendar ta počasi izginja. Zato bo tudi izvajanje programa temeljilo na skupni strukturi, skupnem spremljanju in vrednotenju programa. Del

teh programov boste spoznali tudi na straneh časopisa Porabje, kjer vam bomo v prihodnjih številkah predstavili tudi pomurske obmejne občine ter možnosti sodelovanja z njimi in z njihovimi prebivalci.

Starejši pišejo in ohranjajo spomine

Sobotno jutro, 19. oktobra, je bilo megleno in obetavno obenem. Megla se je vidno redčila, nad njo so se trgali oblaki in odstirali nebesno sinjino. Že kar zgodaj. Pogled skozi okno je bil ohrabrujoč: lep dan zlate jeseni.

Točno ob osmih zjutraj je zazvonilo v Prešernovi 12 v Murski Soboti. Ko sem odprl večna vrata, sem uzel nasmejana pričakovana gosta, predsednika Zveze Slovencev na Madžarskem – tokrat obenem tudi voznika avtomobila – Jožeta Hirnoka in že desetletje dobro znanko, Ireno Barber, upokojenko in pisateljico iz slovenskega Porabja. Prisrčen stisk rok je bil uvod v kratek pogovor o namenu in cilju skupne poti v Maribor, pa jesensko srečanje Literarnega kluba upokojencev Slovenije.

Opravičeval sem daljšo pot že med vožnjo proti Veržetu, čez most na reki Muri in napovedal, da se bomo iz Maribora vračali po novem mostu Radenci-Petanjci. Tega dne, dopoldne, ga bodo predali namenu in tako bo spet odprta krajša pot iz pokrajine tostran Mure v osrednjo Slovenijo – pa vse tja do morja.

V Mariboru smo malo krožili v iskanju ulice in dijaškega doma, v katerem bo srečanje. Priznam, da sem »zavozil« jaz, čeprav sem trdil, da dobro poznam mesto, saj sem v njem živel skoraj pet let. A zapeljali smo čez napachen most in izkazalo se je, da se prijatelj Jože bolj spozna na mariborske ceste in ulice. Končno smo le pristali pred zgradbo dijaškega doma v Titovi ulici, kjer je bilo napovedano jesensko srečanje piscev upokojencev in predstavitev zbornika Jesenska žetev.

Že pred vhodom je bila gneča in rokovanja vsepovprek. Prisrčno nas je poz-

dravil Zmagor Rafolt, predsednik Literarnega kluba upokojencev Slovenije. Ni skrival veselja ob našem prihodu, saj je prav gostja iz slovenskega Porabja bila prva, ki se je odzvala povabilu na že desetletje utečena srečanja starejših piscev upokojencev, kot predstavnica Slovencev iz zamejstva. V veliki dvorani je bilo prijetno srečanje s predsednikom Zveze društev upokojencev Slovenije Vinkom Gobcem, ki je že pred tremi leti bil v gosteh pri Zvezi Slovencev na Madžarskem v Monostru. Velika dvorana je prijetno vela v sproščenih pozdravih starejših, ki jih družijo velika ljubezen in predanost literarnemu ustvarjanju v slovenski besedi. Zbranih je bilo več kot 200 piscev iz vseh slovenskih pokrajin.

Literarni klub upokojencev Slovenije je organizacija, ki deluje znotraj zveze in združuje že nad 400 članov. Dodeluje v Mariboru in je sestavina celotne kulturne dejavnosti Zveze društev upokojencev Slovenije. Ima svojo založbo, izdaja vsakoletni literarni zbornik in več samostojnih knjižnih izdaj posameznikov, svojih članov. In letos je že 8. državno srečanje ljudskih piscev, upokojencev Slovenije. Dejavnost in organiziranost, kakršne ne najdemo v svoji bližnji sosesčini in tudi drugod po Evropi ne. Slovenski upokojenci smo na to upravičeno ponosni. Vsakoletno srečanje je organizirano priložnost za medsebojno spoznavanje, za sklepanje kulturnih dogovorov in celovit vpogled v kulturno dogajanje med slovenskimi upokojenci.

O tem so na srečanju govorili: v bogatem uvodnem poročilu predsednik LIKUS-a Zmagor Rafolt, o vsebini le-

tošnjega zbornika v zlahtnih mislih slovenska pisateljica, naša rojakinja iz Murske Sobotne Karolina Kolmančič, zelo pohvalno predsednik ZDUS-a Vinko Gobec in podpisani (J.V.), kot predsednik Komisije za kulturo v Zvezi društev upokojencev Slovenije. Za prijetno počutje pa sta svoje dodala glasbenika s harmoniko in citrami.

Toda srečanje ne bi bilo literarno, če se na njem ne bi predstavili tudi pisci s svojo pisano slovensko besedo. Kar nekaj jih je nastopilo: brali so svoja krajša resna in vedra prozna dela, doživeli in zbudljive pesmi. Poslušalci v dvorani so vsakega nagradili s ploskanjem.

Slednje še posebej velja za gostjo iz Porabja, Ireno Barber. Po predstavitvi njene pisateljske dejavnosti, predvsem dveh knjig, Trnova pout in Življenje je kratko, je Irena v domači, porabski

govorici prebrala odlomek iz knjige. S svojim nastopom je požela veliko odobravanje že na odru in še več pozneje v razgovorih s številnimi navzočimi iz raznih krajev Slovenije.

Omizje, za katerim smo posedli h kosilu, je bilo oblegano z obiski: izmenjava naslovov, vprašanja, kako je s pisanjem slovenske besede v Porabju – in vprašanja, če je in kje je možno kupiti Irenine knjige. Pa še želje, da bi radi obiskali slovensko Porabje.

Čas je hitro mineval in posvajanje se je zavleklo, preden smo se spravili v avtomobil in zapeljali čez pravi dravski most med slovenjgoriška naselja proti domu. Zgodnje popoldansko sonce je z mehko bleščavo le še polepšalo ta dan resnične zlate jeseni. Po lepem in prijetnem dogajanju smo se kar lep čas predali razmišljanjem in urejanjem spo-

minov in vtisov z 8. srečanja piscev upokojencev Slovenije.

Hitreje kot smo pričakovali smo že zapeljali po novem mostu čez Muro iz štajersko-prleške strani v Prekmurje. Vmesna kavica in »škropec« v radenskem »Vikendu« sta polepšala naše druženje v besedah Irene: »Nisem pričakovala takega sprejema in doživljanja. Lepo je bilo in vredno poti. Pa še pred tolikšno množico ljudi! Kar malo strah me je bilo, ko sem stopala na oder...«

Konec. Predolgo že besedičim. A razmišljam: morda je še kdo med starejšimi v tem lepem kotičku slovenskega sveta med Muro in Rabo, ki piše, ohranja domačo besedo in ohranja spomine. Irena je zašla v LIKUS – a v njem je še prostor za druge. Le odkriti jih je treba.

Jože Vild

Podatki iz Porabja

Pred kratkim so objavili študijo o monostrski regiji, kama sliši Porabje to. Vključimo pobrali par zanimivih podatkov iz Porabja.

Najbolja zahodni tau rosaga je Porabje. Zato pa sonce na leto samo 1800 vör sije. Srednja letna temperatura je približno 9 celsius fokov. Na leto 800-900 mm deža spadne. Za volo niske temperature in dosti deža je sploj sparen luft.

V Porabji je za volo dosta deža dosti vretin nastalo, stere tečejo v potoke. Gnauksvejtja je cejlo Porabje z gauštjov bilau zaraštjeno. Eške zdaj, če deset ali petnajst lejt ne sčistimo dola travnike, sama od sebe gauštja vözraste. Travniki so tak nastali, ka so drevje vözosekali. Potejn so gorzorali

pa so njive nastale.

V slovenskom Porabji sedem vasi mamo: Andovci, Števanovci, Verica-Ritkarovci, Sakalovci, Dolnji Senik, Gornji Senik pa Slovenska ves. Të vasi na 71,3 km² ležijo zvün Slovenske ves, zato ka se oni k Monostru držijo. Vsepovsedik tak držijo, ka so Andovci najmanša ves. Tau je istino, če prebivalce gledamo, dapa nej istino, če tau gledamo, na kelko kvadratni kilometri leži ves. Zato ka Andovci na 6,94 km² ležijo, Verica pa samo na 6,28 km². Porabje zvün Slovenske vesi ma 2.138 prebivalcov. S tauja je 1.074 moškov pa 1.064 žensk. Če prebivalce razdelimo na kvadratni kilometer, na eden kvadratni kilometer na Dolenjom Seniki 43 oseb spadne, v Števanovci 33, na

Gorenjom Seniki 29, na Verici 24, v Andovci 10, v Sakalovci pa 35.

V leti 2000 se je največ mlajšov v Sakaluvca pa na Gorenjom Seniki narodilo, pet, pet, na Dolenjom Seniki štiri, v Števanovci tri, v Andovci dva in eden na Verici. Največ je tū tam mrlau, gde se je največ naraudilo, na Gorenjom Seniki pa v Sakalauvci deset, na Dolenjom Seniki osem, v Števanovci pa na Verici šest, v Andovci pa tri lidi. Če te številke gledamo, te se vidi, ka najlaguvejši Veričani stojijo. Na leto se eden naraudo pa je šest mrlau.

K.H.

OD SLOVENIJE...

Devet kandidatov za Kučanovega naslednika

Nihče od predsedniških kandidatov ni izstopil iz predsedniške tekme, saj do roka, ki se je iztekel, nihče ni umaknil soglasja k svoji kandidaturi. Tako bomo volivke in volivci v Sloveniji 10. novembra izbirali med devetimi predsedniškimi kandidati, in sicer: Barbaro Brezigar, Levom Kreftom, Janezom Drnovškom, Francetom Bučarjem, Antonom Beblerjem, Zmagom Jelincem, Gorazdom Drevenškom, Francetom Arharjem in Juretom Cekuto.

Obnovljeni mostovi čez Muro in njene rokave

Po mostovih čez Muro in njenih rokavih, ki so bili zaradi obnove zaprti od 14. januarja, je 19. oktobra popoldne spet stekel promet. Več kot mesec dni pred rokom so jih obnovili delavci CMC Celje in Gradisa Nizke gradnje Maribor. Odprla sta jih predsednik republike Milan Kučan in minister za promet Jakob Presečnik v spremstvu županov občin Tišina in Radenci, vendar pa bodo do sredine novembra prevozniki le za osebna in vozila, katerih skupna masa ne presega 7,5 tone. Transitni promet bo do takrat še tekel po obvoznici Radenci-Križevci pri Ljutomeru-Bratonci.

Na Direkciji Republike Slovenije za ceste so se odločili, da bodo težji tovornjaki še naprej vozili po prleški obvoznici, ker še vedno velja odlok okrožnega sodišča Murska Sobota z dne 30. junija 2001, po katerem je v Murski Soboti prepovedan promet tovornih vozil med 22. in 6. uro. Tako bo do odprtja prvega dela avtoceste v Prekmurju in priključne ceste do Murske Sobotice, ki bosta skupaj tudi mestna obvoznica, predvidoma sredi novembra.

Predsednik Slovenije Milan Kučan je ob odprtju povedal, da je to sicer praznik za ljudi z obeh bregov Mure, da pa ceste niso edine pomembne za utrjevanje prepričanja, da je Prekmurje res združeno s Slovenijo.

Pred enim mesecem ste leko šli v Porabje od Montiske družine pa od vretine, stera je nejdalč kraj od rama. Že te mi je na pamet prišlo, kak dobro bi bilau gnauk tū Andovčanom vkūp pridti, špejk pečti. Tau sam drugim tapravo, njim se je tau sploy povidlo pa so tak prajli, naj ne čakamo na sprtulejt, liki zdaj djeseni trbej naprajti.

»Zdaj je že mrzlo,« sam pravo, dapa drugi so prajli, ka se tau ne štē, ka če mo špejk pekli, te nede mrzlo pri ognji.

»Dobro, te mo šli,« pravim. »Dapa dja pejski nemo. Gnauk sam že bijo, meni telko dojšlo.«

»Z autonom se ne more notrapelati?« pita Djurvin Zoli.

»Dja ne vej,« pravim, »vej opitam Montiskoga Jožina.« »Cejlak do našoga rama se leko pripelate,« pravi Joži na drugi den v krčmej, »dobra paut je.«

»Te dobro,« pravim, »nede nam v rukej trbelo vlačiti piti pa djesti.«

»Kakšno piti? Samo neškete sramoto naprajti, k vretini piti nositi?« pravi nekak v krčmej.

»Ka pa te baude, če dočas ka tapridemo, vōpusene vretina,« pravim.

Že smo komik čakali soboto, gda mo k vretini šli. Ranč tau soboto je prišo iz Pešte eden padaš z držinov, steri se je tū včasim glaso, ka bi oni tū šli.

»Dobro, pojte,« pravimo, »če de nas več, baukše baude.«

Tak smo se zgučali, ka se popodne v tretjoj vōri pri nas srečamo pa mo vkūp šli k vretini. Dapa s tauga nika nej bilau. Kak že dobro znate, mi Andovčani smo nej od tistoga »hireski, ka bi se od sile vse vkūp zaklali. Pau pet je bila vōra, gda smo se vala Baugi nikak vkūppobrali. S trauji autoni smo šli. Dja z »Miloševićom« (zastava), Kuvačin z »Rusom« (lada), moj brat pa z renaultom. Kuvačin auto je tak puni bijo, ka je rit po asfalti vlejko. Dapa nej se je štel. Tibi ma je tak klačo, ka taši dim bijo, ka gda smo notra v Števanovce prišli, steri smo za njim pela-

li, smo zabludili pa smo se proti Varaši pelali. Ranč bi nej vedli, ka smo na lagvoj pauti, če bi nas Rofcin Jenak nej stavo pa bi nas nej nazaj obrno. Potejm smo stavili Tibina pa smo ma prajli, naj z »Rusom« ozark ostane, zato ka ovak v gauštji zabludimo, če mo za njim šli. Tak je bilau. Dja sam ušo naprej, brat za menov, Tibi pa ozark. Gda smo se dola z asfalta obrnau, je šaudarska paut rejsan dobra bila. Napamet mi je prišlo, kak tau, ka so go tūj traktordja nej nanikuj djal. Vej sledkar te že vedli, ka zaka nej. Eden čas je paut dobra bila, dapa gnauk samo kak če bi go tavrezali. Tak globki capaši so bili, ka človek, če bi notra staupo, do pojasa bi se pogrozno. Stanili smo z autoni. »Ka naj zdaj delamo?« pita Tibi.

»Ne vej,« pravim, »dapa če dja tauga Montiskoga zdaj zgrabim, te ma glavau k riti obrnem. Drugo ne moremo, naprej moramo titi.«

Brati sam pravo, naj s svojim autonom stane, nej ka bi ga vkūppoškrabo, zato ka so vejke cejlak notra na paut visele. Eden čas je eške ušo za nami po gauštja, dapa gda je že cejlak vkūpzaraštjana paut gratala, te je on s Peštari dolastano pa pejski so šli za nami. Gda smo vō k Montiskoma rama prišli pa smo vōstaupili iz autonov, te smo vidli, kak dosta nas je. Ranč dvajsti nas je bilau vsevkūp.

»Ka mo najprvin delati? Odjau napravimo ali vretino poglednamo?« je pito nekak.

»Najprvin vretino poglednamo, zato ka včasim kmica baude, tam spodkar v dulej pa že zdaj skur kmica,« pravi Joži.

»Dobro, te demo pa vretino poglednamo,« pravim. »Sto štie piti iz nje, tisti naj posanco prinese s seuv.« Tak smo šli dola po brgej kak Rusi. Flajnsi naprej, mi drugi s petlitsko kantov, gde je vino bilau, ozark.

»Nej vas je sram, k vretini demo, vi ste pa vino s seuv prinesli?« pravijo dekle.

»Ka je gvūšno, je gvūšno, nej ka bi rejsan vōpusenila vretina, mi pa žedni ostane,« pravi Gabor iz Pešte.

Vretina je tak naprajta, ka so edno cejv notra v zemlau djali, ka naj kanto leko pod njau deja. Dekle, gda so vcuj k vretini prišle, so posance včasim tadržale. Gda so posance pune gratale pa so ranč piti škele, te gnauk samo iz cevi eden tjuštjar vōpotisne glavau. Kak če bi sto prešteti, kelko nas je.

»Fuj, tau nejistino, ka se je te prekleti tjuštjar ranč zdaj mogo v tau cejv notra potegniti,« so cvilile. Pa ena za drugo vōzlejvale vodau.

»Vidite, kak je dobro, ka smo prinesli s seuv vino,« pravi Kovačin Tibi. »Visamo pite tisto tjuštjarsko vodau, dočas mi vino tasprašimo.« Gda smo šli nazaj vō na bregj, dekle so nikše volē nej mele.

»Zato sam najbola es prišla, ka bi kauštala tau vodau,« pravi edna.

»Dobro, ne žaurgajte se na telki, zato vam tō damo malo vina.«

Gda smo nazaj vō na ograd prišli, te je že kaulak šest vōre gvūšno bilau. Brž smo odjen naprajli, če kmica grata, naj zato nika vidimo tō. Montiski Joži edno velko motorno žago prineso pa tiste drve začno vkūpžagati, ka si je za zimau domau pripelo.

»Ka š delo, če ti cejla drva, ka za zimau maš, tazažgemo?« pita Zoli.

»Tau je tū pri nas nej baja. Dvera odprem, vōsegnem pa eden baur notra potegnem na dvera,« se smeje Joži.

Gda se je špejk speko pa se je že vsakši nadjo, tak so sejdli, kak če bi vrabli bili.

»Ka je, drveni ste gratali, ranč tau ne vzemete vpa-met, ka je ogenj dolazgoro?« je pitam.

Rejsan so drveni gratali, dapa nej od špejka pa odnja, liki od vina. Pau deset je bilau, dapa deset litrov vina smo že skur spili. Kovačinoma Norbina te prišlo napamet, ka on eške delat mora titi na nauč. Tau je bilau v paudesetj vōri. Brž notra-

skoč v »Rusa« pa se je že pelo delat. Tibi je samo gledalo, ka je zdaj.

»Te je pa nas zdaj tū njau, leko demo pejski domau,« je pravo.

Te cajt sam dja senau prineso iz oslice na ogenj zato, ka že takša kmica bila, ka smo eden drugoga nej vidli. Kauli desete vōre, gda je že trno mrzlo bilau, smo si tak zbrodili, ka mo mi tō domau šli. Baja samo tau bila, ka zvūn mojoga »Miloševića« več autonov nej bilau. Istina, ka je brata renault tū tam bijo, samo nin v gauštja. Do tistoga mesta je nikak ta trbelo pridti.

»Dobro,« pravim, »te se dja dvakrat obrnem. Prvin mo Lacina pa Peštare vōpelo, potistim pridem nazaj.«

Tak je bilau. Peštarge notra sedejo v auto pa se pelamo. Gda je sveklau bilau, je težko bilau notranajti po tistoj lagvoj pauti, dapa nazaj tavō v kmici je staukrat lagu-vejšje bilau. Eden čas smo se pelali, gnauk na pravo, gnauk na levo, gde ta je baukša paut bila, dapa gnauk je samo vse stanilo. V tašo velko travo smo notra zagnali, ka se je auto nej vōvido iz nje. Pa vejv v nišo dolej smo bili.

»Gde smo zdaj?« se škrabam po glavej, »samo nej v Sakalauvca?«

»Jaj, ka baude zdaj?« se žaurgajo Peštarge.

»Pa ka bi bilau? Vōstaupite iz autonu pa me vōpotisnete!«

Eden čas so se zato mantrali, dočas so me vō iz mōjzge sprajli. Te pravi brat, ka on že vej, gde smo.

»Dobro je tebi,« si mislim, »po mojom smo že leko v Sloveniji tō.«

Rejsan, šli smo tanazaj po gauštji pa gnauk samo zaglednam renault.

»Na, zdaj smo že v dobro mestaj!«

Prejk so vseli v drugi auto pa so se že pelali tō. Istino, samo eden čas, zato ka so tam nej dalač niši Nemci ram kupili pa so tisti z rampov paut dolazprijli.

»Zato je ta paut tak dobra,« mi je zdaj napamet prišlo.

»Ka naj zdaj delamo?« pita od mene Laci.

pa itak nej piti

»Drugo ne moreta delati, počakajte me, gda od drugim pridem pa te s seov priplam Jožina. On ma ključ pa nas vopisti.«

Do Montiskoga rama nazaj najti je zato tu nej naletja bilau. Pau vora sam se vozo, dočas sam nazaj najšo. Tak so me čakali kak Mešaša. Gda sam s pusvejtom nanje posvejt, tak so stali tam kak kakšne srne. Eške oči so se jim svejtile. Te vidim, ka je še sedem lidi tu ostalo.

»Dja se večkrat nemo tu obrnjačo, ka gnauk rejsan zablaudiv,« jim pravim. »Sto se notrastisne v auto, tisti de znautra, sto nej, tisti ostane.«

Nej jim trbelo dvakrat prajti, eške v prtljžnik so notraseli. Srmak auto je zdaj tak rit vlejko, kak gda so Kova-

čini z »Rusom« prišli. Med velikimi kuranjami pa med peni smo se kumar vlekli. Na pulonja pauti smo bili, gda sam rukverc mogo zakapčiti, zato ka smo na lagvi capas prišli. Na veliko bremzam pa gda sam kuplung vopusto, auto je dolastano. Škem ga vožgati, nika nej. Probam eške gnauk, pa nika nej.

»Naj bi Perun vdaro v tauga „Miloševića“, zdaj je pa dolazdjino. Ka mo zdaj delati? Z reflektorom sam odo tu po gauštja pa mi je akumulator dolapotečno. Posvejte dolazakapčim pa takša kmica gratala, ka smo eden drugoga nej vidli.

»Ka mo zdaj delati?« pita Joži.

»Drugo nega, notra ga trbej potisniti,« pravi Tibi.

»Gde mo ga tiskali, vejpa eške tau ne vidimo, gde so borauvdja.«

»Vej dja poglednam,« pravi Joži pa z velikimi stopaji de nazaj. Gnauk samo nika kloncne.

»Najšo si baur?« ma pravim.

»Najšo, naj bi vrag vdaro v njega. Zdaj mi je napamet prišlo,« pravi Joži, »vej pa dja mam posvejt.« Notra v žepko segne pa ga notraza kapči.

»Tauga si ti leko notra v rit potisneš. Tak slabosvejt, ka si eške palac ne nudje ne najdeš.«

Gda smo gnauk najšli paut, gde auto leko not potisnemo, vskaši je baukšo volo daubo.

»Na, potisnimo te berkli,« pravi Joži.

»Tvoja rit je berkli. Brezi tauga berkli na bi tu ostau v gauštja,« ma pravim. Začnejo tiskati podje, dapa auto nede.

»Ka vrag je tau?« si brodim.

»Ka se je zdaj te stisnilo?« Vostupim z autona pa te vidim, ka eden ga naprej tiska, drugi pa ozark.

»Dobri fuči ste vi! Etak gvušno, ka ga ne vužgemo notra.«

Gda smo auto notravužgali, te smo pa tak prašili z njim, ka smo renault skur vkuppotrūsni. Že mi je cejlak v oči glave odišlo, ka oni tu na nas čakajo za volo ključa.

Lejpi den je bijo, vse je dobro bilau. Istino, ka od tistoga mau nam eške itak popravljajo autona, iz vretine smo tu nej pili. Vej drgauc znauvič sprobamo, dapa te mo s traktorom šli.

K. Holec

... DO MADŽARŠKE

Obisk Medgyessya v ZDA

Na vabilo ameriškega predsednika Busha bo od 6. do 11. novembra na uradnem obisku v ZDA madžarski premier Péter Medgyessy. Na medsebojnih srečanjih se bosta pogovarjala o ameriško-madžarskih odnosih, o boju proti terorizmu ter o vprašanjih Nato vrha, ki bo kmalu v Pragi. Péter Medgyessy se bo srečal tudi s člani administracije, senata ter s predstavniki gospodarstva in ameriških Madžarov.

IBM zaprl podjetje v Székesfehérváru

3700 ljudi je prišlo na cesto po tem, ko je ameriško podjetje IBM zaprlo svoje hčerinsko podjetje v Székesfehérváru. V tem letu je podjetje že odpustilo približno tisoč delavcev. Novim nezaposlenim je tudi vlada obljubila pomoč, po mnenju župana mesta bodo tisti, ki živijo v mestu (1500 oseb), gotovo našli zaposlitev. Neugoden pa je položaj tistih, ki so prihajali iz okolice ali pa so se preselili iz oddaljenih predelov države. IBM je svoje hčerinsko podjetje odprl 1995. leta.

Prireditve, programi

• Mešani pevski zbor Avgust Pavel je 25. in 26. oktobra posnel zgoščenko. Finančna sredstva za zgoščenko je zagotovila Državna slovenska samouprava s pomočjo Ministrstva za kulturo Slovenije.

• 26. oktobra je na vabilo slovenske samouprave in Kulturnega društva Avgust Pavel gostovala v Szombathelyu gledališka skupina iz Števanovcev. Predstavili so se z veseligrso „Če je glava nora“.

• 9. novembra bo v Budimpešti slovenska maša, na kateri bo pel Mešani pevski zbor Avgust Pavel. Mašo bo daroval odranski župnik Lojze Kozar.

Pismo iz Sobote

Mi že pá volimo

Minila so štiri lejta. In po tom takšnom je cajt, ka si že pa župane ali pa bürgermajstre, kak škete, najdemo. Pomeni, ka mo tam gnouk v novembri volili, kak se tomi velkomi pa trno modromi deli pravi. Dapa ge bi se škeu najbolje pri toj rejči staviti pa se z njou malo špilati, s tem voliti. Tou vej vsikši: pride tista nedela, 10. novembra, vrlo lústvo gorstane, ide na tisto mesto, gde vospuni papire, li liči nut v kaštulo in po tistom leko vsikši povej, ka je volo svojga novoga župana in vse tiste, ka do z njim vred štiri lejta vkuper najbolje prejdni. Kcuj k tem lidam pa mo volili našoga najbolje prejdnjoga v Sloveniji. Zato ka je najbolje pred vsejmi, se zove predsednik Slovenije. Ja, njega mo to volili. Kak sam pravo, ranč s tou rečjouv voliti bi se škeu malo špilati.

Kak vejte, smo eške pred dvanajstimi lejtami živeli v vcejlak ovakšom rosagi ali državi, kak tomi pravijo v Lublani. Tou je bila Jugoslavija. V njoj so bili najbolje naprej Srbi. V njihovo rejči „voliti“ zaznamüvle vcejlak nika drugoga. V njihovi rejči pomeni voliti, ka maš nekoga trno rad. Voliti = rad meti.

Zdaj pa si broдите, kak tou vovidi, če se zgucavleta kakši Srb pa Slovenec iz Lublane.

- *Pojes, ka neka spigeva v krčmej. Kama maš takšo silo?* - bi pito Srb.

- *Nemam cajta, ka idem volit!* - bi pravo naš brat Slovenec.

- *Kama deš? Vej pa maš ženo, ka boš pa odo, ka boš volo nekšo drugo?* - bi se čüdivo Srb.

- *Vej pa nedem, ka bi meu koga rad, liki dem volit!* - bi se vejn začo čemeriti naš brat Slovenec.

- *Vej pa ne kriči tak na glas! Nej trbej, ka te vsi čüjejo, ka deš ka boš volo nekšo drugo žensko.* - bi se eške dale čüdivo Srb.

In eške bole bi se čüdivo, gda bi njemi pravo eške drugi, tretji pa deseti možakar, ka de volit in eške vse ženske bi njemi ranč tak povedale, ka dejo voliti.

- *Vej so pa tej Slovenci vcejlak zmejšani, vsi poprejk se volijo*, - bi si brodo, kak se majo vsepoprejk radi, zato ka po srbski pomeni voliti, rad meti, kak smo že prajli.

In zdaj če brodim tadale. Pred štirimi lejtami smo to volili. Dapa ranč tu trbej prajti, ka tou, ka v srbskoj pa hrvačkoj rejči to zaznamüvle, ne more zaznamüvati v našoj rejči. Če smo je pred štirimi lejtami volili, je gnes nemamo nika radi. Tak bi se kakši Srb leko pito:

- *Vej so pa tej Slovenci vcejlak zmejšani. Kak prvo, tej svoje prejdne volijo (je majo radi), po tistom pa je zakunjavajo pa plüvajo za njimi. Vej ji pa spoj ne volijo (je nemajo radi), gučijo pa, ka je volijo (ka je majo radi). Što bi je spoj razmo?*

Zdaj so že po vsej varašaj pa po vesnicaj na velki tabljaj gorzakeldjeni kejpi, doj iz steri se nam smegejo vsi tisti, ka bi radi bili prejdni v toj našoj politiki. Kcuj pa piše: Volite mene pa de vam boukše na svejti! Ali pa: Ge sam pravi človek za vaš varaš. Volite mene!

- *Vej pa tej so rejsan vcejlak zmejšani. Kak naj leko neške zapovej, ka ga morajo lidge voliti*, - bi si brodo Srb, zato ka voliti zaznamüvle, vej pa vejte, ka zaznamüvle. - *Vej pa lubezen ne moreš zapovedati, tou dela srce pa glava.*

S tom srcom pa glavou pa bi se nej nika zmejšo. Zato, ka koga koli mo si vovolili, de nas tak ali ovak za eden cajt začala boleti glava, pri srce pa de nas stiskavalo od nevoule, ka smo nej volili koga drugoga. Dapa, vej bi nas bolela glava po tistom to in bi nas stiskavalo pri srcej.

Miki

Vrtec na Dolenjom Seniki je deset lejt star

Na Dolenjom Seniki smo 11. oktobra svetili tau, da je otroški vrtec že deset lejt star. Naši mali so več nej prisiljeni, da bi v drugo ves ali pa s starišami v Varaž odšli v vrtec. Na te lejpi svetke so pozvali deco, vzgojitelice, župana iz sosedne Austrije, iz Svetega Martina (Rábaszentmárton). Na prireditvi so guče meli Elizabeta Bartók, dolenjeseniška županja, Franz Kern, župan Sv. Martina in Rozalija Szarka, voditeljica našoga vrtca. Županja in župan sta se nazaj spominjala na tista lejta, gda so se navezali stiki s sosedno državov. Tau je bilau pred osmimi lejtimi. Od tistega mau odijo nasmaj, majo skupne programe. Po tejm toga tadala škejo meti te stike, ka služijo obedvoma vrtcoma. Ves Sveti Martin se je gnauksvejtka k Madžarski držala. Znam, ka so od 1907. leta matične knjige v tauj vesi vodili za Dolenji Senik tū, tam je bio notar za nas tū. Franz Kern je za gu-

čom malim v vrtci podariu na šinjek valaun mali lanček, gde je lejpo znamenje obešeno. Našim se je tau sploj vidlo. Rozalija Szarka, ki od 1998. leta vodi vrtec, je dobra strokovnjakinja, med dru-

li v vrtec, depa takši stariške so tū bili, steri so rano, gda so delat šli, te male pelali v Monošter v fabrikine vrte.

Gnešnja županja pa Marta Kočiš sta začnili tau delo. Istina, ka je zidina za

vrteckreda bio. Od začetka mau vsigdar gestejo mlajši, steri napunijo vrtec. Znano je, da je Dolenji Senik trojezična ves. Sprvo je bila velka dilema, kakši vrtec de tau? Zelje starišov, zdravo mišljenje je pa tau vse rejšilo. Gnes deca zna malo nemško, malo slovensko. Tak ka če se predstavijo, je buma žmetno povedati steri jezik znajo baukse. Osem lejt neprestanoma majo stike s Svetim Martinom iz Austrije, srečejo se, majo skupne programe, med tejm vadijo nemški jezik. Do pred dvoma letoma so meli stike z beltinškim vrtcom. Stike so Beltinčari prekinili, vzrokov ne znamo. Škoda, ka se je tak zgodilo. Naši so iz Beltinec sploj lejpe spomine meli, deca se je strašno veselila, ranc tak, gda so oni prišli k nam.

Nej bi bili pravični, če bi nej omenili gospau Marijo Čato, ki je varuška v vrtci pa je bio cajt, gda je ona nameščala

vzgojitelico. Ona je bila, ki je začnila včiti te najbole potrebne stvari v slovenskom jeziki mlajšom. Ona je tista, ki je od začetka v vrtci. Mlajši so doma v vesi na različni prireditvij (če je organizatori zovejo) kreda pokazati, ka znajo. Vsigdar se z velkim uspehom predstavijo.

Vrtec od 1999. leta mau ma lastni vzgojni program – tau je zakon omogočiu – in etak ima narodnostni program.

Potem je Rozalija Szarka avstrijskim mlajšom pa drugim gostom podarila mali spominček seniškega vrtca. Vsi, ki smo gledali program, smo čutili nikšo zadovolnost. Vidli smo, da je deca v dobrom mestu, da se leko kaj navčijo, da majo takše vzgojitelice kauleg sebe, stere so se že davnik navčile, ka vsakšoga človeka, vsakšo narodnost je potrebno poštvati.

I. Barber

gim prajla: »1992 smo pisali, gda so na Dolenjom Seniki tak zgrūntali, ka do meli svoj vrtec. Do tistega mau so mlajši na Gorenji Senik ali v Sakalauvce ojd-

vrtec, leko povejmo, kreda bila zatok, ka je tam biu klub za starejše lūdi, ka je nej bio vōponūcani. V tej dvorani so mogli pohištvo (būtor) vōmeniti pa je

Porabsko bogastvo

Porabski Slovenci smo na kulturnem področju bogati. Na gnesden že mam 9 odrasli kulturni skupin, tau prejk 100 aktivni lidi pomejni, steri radi popevajo, plešejo, igrajo ali špilajo igra. Vekši tau tej skupin so že fejst poznane na Vogrskom pa v Sloveniji, ka dosta lejt majo za seov, dostakrat so že notapokazale svoje programe.

Mamo pa dve skupini, stere so pred dvoma letoma začnili delati. Za najbola nauvo skupino se štejejo Ljudski pevci na Gorenjom Seniki. Nji je sedem. Pevce vodi pa včl spejvati Vera Gašpar. Tej pevci vsi spejvajo pri seničkom pevskom zbori, etak že majo dosta izkušenj (tapaszlat) pri takšnom deli. Spejvajo stare porabske balade, svete pesmi kak povejmo Marijine mešne, božične pa ške ljudske pesmi tū. Na vekši cerkveni svetkaj trno prav pridejo njive svete pesmi. No, majo pa pesmi za druge prireditve tū. Pevci letos 17. novembra od drugim dejo na Srečanje ljudski pevcev v Odrance. Gora so

staupili že na prireditvi Društva porabski penzionistov v Slovenskom daumi, na Gore-

nikak duša očisti pa vcejlak pomiri. Radi bi bili, če bi njini program tū leko spoznalo vse

stere organizirajo prireditve, ške ranc ne vejo za tau skupino, zatau sam brodira dati na znanje.

Druga najmlajša skupina je pa Gledališka skupina v Števanovci. Igralci so že zavole nastopov meli v Porabji, špilali so že v Budimpešti, v Sombotelu, v Bogojini v Sloveniji. Do tejmama majo dve igri z naslovom »Če je glava naura...« pa »Tau je nej istina«. Obadve sta kome-diji. Na sprtolejt do se pa včili nauvo igro. Igralci špilajo v domanjor rejči. Skupino vodi pa igre nota navči Laci Kovač, učitelj števanovske šaule.

Tak brodim, ka ne škaudi našeti starejše skupine tū nej. Vej se pa vziemi zveksoma vpose-dik godi nika. Večina slovenski organizacij se trūdi na tejm, naj olepša lidam duge zimse večere.

Na božični svetkaj že vrsto lejt leko uživamo čudovit koncert Mešanoga pevskoga zbora Avgust Pavel z Gorenjoga Senika. Dvej leta nazaj se varaške pa števanovske ženske tū pripravljajo z božični pesmi. Tak,

ka so že štiri skupine, stere majo program za velke svetke. Majo pa druge bogate programe tū.

Zvōjn tej skupin majo svoje značilne programe Laci Korpič z ženskim kvartetom, sakalauvska pa senička folklorna skupina. V števanovskoj šauli deluje mlašeča plesna skupina, na seničkoj šauli pa folklorna skupina. Na gledališkom področji ške mam gledališko skupino Nindrik-indrik pa mlašečo lutkovno skupino v osnovni šauli na Gorenjom Seniki. Odrasli igralci do v tau sezoni tadale špilali igro z naslovom »Krcma« pa eni nauvi skeč z dvoma igralcema z naslovom »Čistak normalen den«. Senički mlajši do pa na sprtolejt pripravljeni z nauvo igrov.

Vsi smo veseli, če skupine dobijo pozvanja, ka etak leko širijo porabsko kulturo, prejk toga pa materno rejč. Vse našete skupine delajo v okviru Slovenske zveze, etak če bi stoj rad pozvau kašno skupino, se leko obrne na zvezo ali na samo skupino.

Klara Fodor

Ljudski pevci z Gorenjoga Senika na Gorenjskem v Sloveniji

njom Seniki, gda je ves svetila starce pa v Otovci v Sloveniji. Publika je s programom vseposedik bila zadovolna. Če človek posluša njine pesmi, se ma

več Slovencov v Porabji, v drugiči vekši krajina na Vogrskom, gde žive več Slovencov, pa v Sloveniji tū. Tak brodim, ka dosta slovenski organizacij,

Romarska paut v Slovenijo

S pomočjav slovenske samouprave v Sakalovci smo 5. oktobra šli na romanje v Slovenijo v Lendavo pa okoli, po tistim pa na Ptujsko Goro. Lendava je do prve boje vcuji k Vogrskomi rosagi slišala, tam ešče zdaj živijo Vougri, Slovenci pa malo Hrvatov.

Pri kipi blajženoga Antona Martina Slomška

Na romanje so z nami šli naš duhovnik Ferenc Merkli, steri majo v Lendavi spoznanje, starejšoga duhovnika v penziji pa mladoga kaplana, s sterim sta vkup v šaulo ojdla. Njiva dva sta nam vse povedala o lenda-vskoj cerkvi, stera je posvečena sv. Katarini. Cerkev je več kak dvestau lejt stara, dapa od zvüna pa znautra je lepau obnovlena. Cerkev je trno lepau gorokinčana bila, oltari pa pod je vse iz marmora. Gda smo se vönagledali, smo spejvali dvej slovenski pesmi na čast Blajzene Device Marije.

Pri cerkvi je lejpi park, v sterom stodjijo trge kipi (szobrok). Kip vogrskoga krala svetoga Štefana so postavili leta 2000, gda je Madžarska svetila milenij. Sv. Štefan drži v rokej jabolko rosaga pa apostolski križ, ki simbolizirata enotnost rosaga pa krščansko vöro. Letos 22. septembra so pa blagoslovili kip blajženoga Antona Martina Slomška, steri je kak pušpek služo slovenskomi narodi. V rauki drži knjige kak simbol znanja in modrosti. Papež ga je razglaslo za blajženoga,

gda je oslejdijm bijo v Sloveniji (19. septembra 1999. leta). Tretji kip je svetoga Florjana, steri je patron gasilcov. Od cerkvi smo šli gor na brejg, z dvakraja je puno goric bilau, ranč so tistoga ipa vsepovsedik grauzejde brali. Vsenakraje je puno

ludi bilau, flajсно so delali. Videti, ka je tau lüstvo trno flajсно, gorice so tak lepau vred vzete, redovce so tak gnaki, kak če bi je z žnaurov vöpotegnili, gda so je sadili.

V cerkvi v Gaberji

Na brejgi smo si poglednili cerkev svetoga Trojstva (sv. Trojice), stero je dau zozidati Mihály Hadik. On je bil graščak v Lendavi. Emo je deklčinu, stera se je slejpa narodila. Obečo je, če ma deklčinu zavračijo, dá cerkev zozidati. Njega prošnja je bila poslünjena, deklčina je dobila pogled, cerkev se je zozidala. Pa pre-

dnjom oltari je kip sv. Trojice, pod oltarom je kripa, gde tisti počivajo, ki so k toj familiji slišali. Kaulek cerkve je pokopališče, z dvej-tristau lejt starimi križi, spomeniki. Najšla sem spomenik iz marmora, na sterom je bilau menje (Sukič), kak ga ma naša familija.

Tistoga časa, gda so Törki kralüvali nad tau krajinov, so prej steli prejkvzeti lenda-vski grad. Prej so je

Hrvaška, Austrija, Madžarska – v šrtom rosagi, v Sloveniji pa stojimo.

Potejm smo šli v Petišovce/Petesháza, gde smo si poglednili cerkev sv. Rozalije. Tau je na nauvo zozidana, moderna cerkev, na prejdno stejno je pofarbani kejp sv. Rozalije, liki ume-tnik go je nej takšno lejpo pofarbo kak edno raužo, kak njeno menje pomejni. Naš vodja je nam pripovedjo, ka je gnauk prišo tau

Sakalovski romarji v Petišovcaj

cerkev poglednit en gos-paud kanonik. Stano je pred tejm kejpom pa gnauk samo tak pravo: »Jaz bi s tau Rozalijov ešče v nebesaj nej rad vkup bijo, ka tak mrko, čemerasto gleda. V Limi sam go to vido, tam je tak lejpa kak edna vöoprejšta rauža.« Okna v tauj cerkvi so to trno lejpa. Na ednom kraji smo vidli krala sv. Štefana pa njegvo ženo Gizelo, na drugom kraji pa slovanska apostola Cirila pa Metoda.

V Gaberji/Gyertyános smo si pa poglednili cerkev. Matere Božje. Nej je velka, liki čudovitno lejpa. Prejdna stejna je narednjena z mali leseni kock, kak spicina škatula. Na srejdi stoji Mati Božja pa svoj plašt drži na duše, ki trpijo v purgatoriumi. Z dva kraja pa eden-eden angel z vrčom vodau lejva na duše, ka njine bolečine olajša. Tau stenau je gvüšno čeden, miren človek napravo, ka je

vse tak ginau napravo, ka se vse vkup šika. Tabernakolum je to trno lejpi.

Nas je podne tam najšo, zvonili so, mi smo pa molili Angel gospodov..., po tistim pa popejali. Tam smo slo-baud vzeli od našoga gos-pauda, vodiča pa smo se pelali na Ptujsko Goro. Pelali smo se prejk Jeruzale-ma, tü so trno hirešnje gorice pa tü delajo edno najbauško vino v Sloveniji.

Nej zaman, ka se Ptujška Gora zove gora, po takšom brejgi smo šli, ka smo mi, starejši, buma kuman gora priraupali. Preštejla sam, po devettresti stumbaj trbej gora do cerkvi titi. V tej cerkvi so božji služabniki fran-čiškanarge. Štirge opravljajo obrede.

Naš duhovnik Ferenc Merkli so v tauj cerkvi služili sveto mešo v slovenskom pa vo-grskom jeziki.

Od tec smo vzeli paut nazaj prauti daumi. Na autobusi smo popejali lejpe svete pesmi. Med pautjov smo se stavili na enom mesti, gde smo si leko svejče pokipüvali. Vsi sveci se približavajo, v Sloveniji so svejče bole fale kak na Vogrskom.

S tejm se je prauškarski tau naše pauti končo. Prva kak smo šli prejk granice, smo se stavili pri Vinotoči Smodiš. Tau je krčma, gde vse do-manje majo, vino, palinko vse sami redijo. Dobili smo dobre domanje pogače to. Te je pa prišo fudaš (har-monikar) pa je igro. Naše bole mlade ženske so tau nej za šalo vzele pa so spejvale pa plesale, ka se je vse trausilo. Leko, ka se je bole starejšim tau nej vidlo, ka smo prej na pruški, nej na veselici. Dapa dja tak mi-slim, ka je istino mejla tista ženska, stera je tak prajla: »Dali smo Baugi, ka se nje-mi šika pa ka njemi sliši. Vüpamo, ka naše prošnje poslünjene bodejo. Cesari smo pa mi bili. Na konci smo se malo povesešli.«

Ema Sukič

Če po svejti odiš, dosta vidiš

Včasini, zdaj na starejše lejta tū, se vzemem pa zbaugom povejm mojej maloj vesi pa dem spoznavat druge rosage, krajine, lūdi. Tak sam skončala zdaj nej dugo tū. Samo ka sam se več nej pokisila sama vzeti na paut, kakšoga padaša pa več »neškem« najdti, etak sam pa s svojov vnukinjo šla v Rumunijo, lepše povedano v Transsilvanijo (Erdély). Tau pa zatok napišem etak, ka nistarni zavedni Madžari nikak neškejo čuti tau, ka če deš v Transsilvanijo, te prej v Rumunijo deš. Oni pravijo, ka te prej v Erdély deš. Pa njim je tak lepše, kakoli, ka morajo priznati, ka je gnes tau v Rumuniji. Kak je pa v Erdélyi, kakše lepote, kakšo bogastvo (bola srmostvo) je, od toga zdaj nemo pisala, bili so pred menov tam naši in smo leko ranč iz našoga lista prestešli dosti od toga.

Od koj bi pa te pisala, ste leko najgeri. Dobro znate, ka ge napona kaj takšo napamet vzemam, ka bi nej trbelo. Ne morem si pa pomagati. Tau že na začetki leko povejm, ka sam ge

zatok ūšla v Erdély, ka sam tam ešče nigdar nej ojdla, samo sam čula, kakša čudovitna je pokrajina, ka vse se dá tam videti.

Gda se človek daleč pripravla, buma se more nalečiti z gvanom za toplino, za mraz, za dež, za sonce... Pa te dveje ženske, kak sam ge z vnukinjo, tak vejte, ka ešče več nut nakladete, kak bi potrebno bilau. Tau je ženski »beteg«. Etak napakivani smo pa prišli vsi potniki na autobus, tak ka so šoförge kumaj ta spakivali naše pake. Pa te se je začnila ta velka paut, ka največ lūdi ne drži za normalno delo, vej pa večer od 10. vöre na drugi den od 11. vöre večer smo se vozili, po

Moja vnukinja v soteski Békás

tistom smo prišli na prenočišče. No, nej ka bi stoj mislo, ka smo nej stanili! Stanili smo, gledali smo vse lepote, lepeje varaše pa tak tadale. Prviden je tak ta ūšo, ka sam eške nika zvünrednoga

nej vpamet vzela med lidami, steri so se pelali z nami. Liki na drugi, tretji, štirti, peti den se mi je vsebole tak vidlo, ka smo na kakšo senje prišli v te rosage. Vsakmau, gda smo den končali pa smo šli v hotel, se je naš autobus napunjav o z različnimi paki. Nistarni, steri so kaj zaglednili, so že leteli, so kipovali. Komi ka je zamanjsko, tau ge ne vej, depa nistarni so vse kaj takšoga vküp vlačili, ka bi meni k šenki nej trbelo. Te so se pa tak štirti, peti den oprla »nebesa«. Pelali so nas v takša mesta, vasi, gde rejsan maš kaj lejpoga kúpiti. Sveta Boža mati! Bucali smo se, lejtali smo, eden drugoga spitali, gde pa za kelko si pa tau ali tisto kúp. Vsakši samo za sebe. Pa te so se paki pa zbiral, na teltja, ka je že v autobusi vse puno bilau. Kak če bi etak prajli Madžari: No, dragi bratje, dragi rojaki, dajte nam, kak najfalejše, vej mo pa nesli domau. Pa te doma mi naredimo šejft. Zakoj vam pa trbej po našom rosagi plauznivati?

Pa so kipivali, kipivali, nosili,

nosili, tak ka smo več nej meli sape v autobusi. Tau pa morate znati, ka so vse paki, stere smo prinesli od doma, eške bili v hoteli.

Ge ne vej, kak je kaj tau, depa povejmo, ge sam nika velkoga nej kúpila pa moja vnukinja tū nej. Mūdve sva na tau ranč nej računale. Tak sva mislile, ka bližnjim nika maloga, lejpoga kúpive, ka leko naleki odneseve. Pa je tak bilau tū. Nistarni so naja špajso gledali.

Neškem se čedniti, depa od takše pauti sam nigdar nej – pa po tejm tū nigdar nemo – tau vúpala, ka mi kaj doprinese. Če tau nej, ka mi doprinese nauvo znanje, lepeje spomine. Pa tau tū ne morem povedati, ka je te lūdi nej zanimala zgodovina, kraji. Tak sam vidla, ka je vse zanimalo. Samo ka so oni te pet, šest dni preživeli v ednom štrasi. Nagnauk so steli bogati gratati tak pri znanji kak pri pejnezej. Med tejm so pa nej meli ednoga mirnoga minuta. Vrejdno je bilau? Leko bi pravili: takši je gnejnji svejt.

I. Barber

Pismo iz Merike

Z veseljom sam što v vaši novinaj Porabje, ka so v muzeji v Somboteli gorpostavili staro slovensko ižo. Ta iža je skurok moja »sosedkinja« bila na Gorenjom Seniki, gde sam ges gor raso. Dobro se spomnim, kak je pri tistoj iži, pri Lazarnoj Iloni, vögledalo, ka sam tam večkrat odo.

Vejm, ka smo kukarco lúpali v njinom škednji, te sam 9 let stari bio pa sam pri Paušarni služo. Paušarna Ana je mlada dekla bila pa sam jo gesto nadevati, kak je te šega bila, ka so dekle nadejvali. Vej me je ona grdo vküp pobrala pa sam te ge nadenjeni grato. Naj počiva vu miru! Ana je trno dobra bila zamé. Kak je čuden te svejt? Gda sam 1992. leta na gledanji bio doma, je Paušarno ižo eden Peštar do kúpo pa go vse prej naredo, ali tista potela pa drugo vse je ešče tam bilau, gde sva mūva, ges pa Ana, spala.

Morem vam tou tū ešče po-

vedati, ka sam si ges tam v škednji pou prsta doj vrez, gda sam slamo rezo kravam. Pravo sam tomi Peštari, ka naj tisto mesto dobro skrbma, ka de tam moj prst vöraso.

Nazaj naj idem na tou slovensko ižo, stera je zdaj erična gratala kak muzej. Ne vej, kelko lüstva se spomina na Gorenjom Seniki, ka je tam na Janošovem brejji bila edna stara-stara preša, vu sterjso gnauk svejta dosta sada prešali. Vsikiš mali tao na toj preši je iz lesa biu narejeni. Tisti velki šrajf pa vse ka je keuj valon, je vse z rokami vözrezano bilau. Vido sam ešče parkrat, ka so prešali na njej, kak so krepki moški tisti šrajf tiskali. Žmetno delo je tisto bilau. Lastnik tiste preše je bila Šerina familija. Ne vej, gda so prešo doj vtrgnili, ka sam te več nej doma bio.

Meti Lazarne Ilone kučo kak muzej je zanimivo, ali leko vam povejm, ka če bi ta preša

ešče itak stala (žalostno je, ka so jo tak nesmileno raztrgali), tau bi ešče dosta bole zanimivo bilau, ar se je tam stara tehnika kazala, stera gnesden se več trno ne najde.

Ka že vala, že je kesno, eden lejpi indašnji predmet (tárgy) je zaničeni grato, steroga bi nekaj mogo obdržati in čuvati kak istinsko slovensko stvar. Dapa sto je na tou mislo tistoga cajta, gda so jo razrúšili, kakšno vrejdnost so razrúšili. Nekakomi je več vrejden biu tisti lejs. Venak mi je bole žmetno za tou prešo, ar je ta naša (Kodlinova) soused bila in kak mlajši smo se dosta naganjali koli nje. Tisti stari lejs je že te emo takšno sago, kak če bi sto praviti, ka nede dugo, ka samo praj ostane.

Škoda, ka samo te gorpridem, kelko so stari škeri, mašinge vrejdni, gda je več nega.

Anthony Kozar

Na koj smo ponücali 1 % porcije?

Slovensko društvo v Budimpešti je lansko leto tó dobilo pejnaze od Davčne uprave (APEH), 27.432 forintov. Gda smo dobili pismo, smo malo razočarani bili, ka je malo vküp prišlo. Dapa malo tó trbej poštvati. Vsakšo leto moramo potrditi, da nejmamo dug pri Davčni upravi, pri glavnom mestu pa da smo porcije plačali. Če tau vse notri pošlamo, po tistem dobimo pejnaze na žiro račun.

Te pejnaze smo gora ponücali 13. apriliša, gda sta prišli k nam špilat iz Trdkove gledališka skupina Tromenjk pa lutkovna skupina z Gorenjoga Senika. Te smo s tejni pejnaji plačali večerjo. Vsakšomi se lepau zavalimo v imeni našoga društva, tak Slovencom kak Madžarom, steri so nam tau notri plačali in našo delo s tejm pomagali. Letos se pa že leko povalimo, ka so nas že obvestili, da dobimo več kak petdeset gezero forintov.

Radi bi računali tadala tó na vašo pomauč. Naš žiroračun je: 11706016-20742353.

Budimpešta, 24. september 2002

Irena Pavlič, predsednica

Az APEH által kapott 1 % SZJA felhasználása

A Budapesti Szlovén Egyesület a tavalyi évben is kapott az APEH-től 1 %-os adóbefizetést a személyi jövedelem adóból, 27.432 forintot. Amikor az értesítést megkaptuk, kicsit csalódottak voltunk, hogy ilyen kevés felajánlás érkezett. De aki a kicsit nem becsüli... Minden évben igazolni kell, hogy nincsenek tartozásaink és ha az igazolásokat beküldjük, akkor utalják az összeget a számlaszámunkra.

A fenti összeget április 13-án használtuk fel, amikor a trdkovai Hármashatár színházi csoport és a felsőszőlőnk bábszínház vendégzerepelt nálunk. Ebből az összegből rendeztük a vacsorát. Egyesületünk nevében mindenkinek hálásan köszönöm, úgy a szlovéneknek mint a magyaroknak, akik ezt az 1 %-ot számlánkra felajánlották és ezzel segítették munkánkat.

Idén is kaptunk már értesítést a tavalyi felajánlásról, mely több mint 50.000 forint, aminek nagyon örülünk. Továbbra is számítunk az Önök támogatására. Számlaszámunk: 11706016-20742353.

Budapest, 2002. szeptember 24.

Pavlics Irén, elnök

OTROŠKI

- Če prav poumnim, pa kelko vej, vsigdar poumnim ranč tak, kak se je v resnici zgodilo, smo čaralice pa čalejre prišli es v Črni laug malo po tistom, gda je biu za čalejra gorvzeti od mojga očo bratovoga sina čerine tetice, ka se je oženila s sou-sedovim starejšim bratom najmlajšoga sina stare matere močje čalejrskega bota od žene bratove sneje sina, njegvi najmenjši brat. Vej pa tou gvušno razmejte, vej je pa tou nej tak žmetno razmeti, vej pa tou vsikši razmej, ka je tou dun nej žmetno razmeti, - je mlejla pa mlejla čaralica Zobata, stera se je mejla za najbolje čedno čaralico v Črnem laugi. - Leko, ka tou ranč ne vejte, dapa moja glava tou vse poumni, zato ka nut v mojej glave vse ostane, ka nut v njou pride. Zato vej, gda smo

MLAŠEČI

Pripovedi iz Črnoga lauga

KOTIČEK

čalejri pa čaralice prišli sé v Črni laug. Tou pa je najbole naprej valaun, ka vejmo, sto smo gé, odkec smo prišli in vse tou, ka moramo od sebe vedeti. Zato vi samo name pitajte, ka bi radi zvedli od naši stari cajtov. Leko vam vovodim...

- Doli se stavi! Vej pa tak me-leš, ka ranč več ne vej, ka nam škeš povedati, - se je zgloso čalejri Bodikaj, čaralica Zobata pa se je nej škela dol-staviti.

- Gvušno, ka ne veš, od koga sam vam pripovedjala! Vej me ranč nej si posluš. Če bi me posluš, te bi vedo tou, ka vej ge sama. Dapa tebe ne briga od naši stari cajtov, gda so se nas lidge eške bo-jali in so v nas za resnico vörvali tö. Ka se pa gnes go-di? Lidge lejčejo do Mejseca pa eške tadale, vö so najšli takše stvari, ka leko z njimi vidiš nut v človeka, ka leko v ednojminuti vidiš cejli svej, ka čüjejo tisto, ka se nej nig-dar čüli in vse tou tak tadale. Ka pa mi? Mi smo pa ostanili takši indašnji. Nika moder-

noga smo nej naredli iz se-be. Zato vam pravim, mi smo prišli v Črni laug po ti-stom, gda je biu za čalejra gorvzeti od mojga očo bratovoga sina čerine tetice...

- Dola se stavi! - so se v eden glas zglosili vsi čalejre in so se zdrle vse čaralice.

- Tak vkriž gučiš, ka te rejsan niške ne razmej. Lepou nam pomalek vovodi, ka nam spoj škeš povedati, - je vse vklopj zmuriu čalejri kral Vodislav.

Čaralica Zobata je potegnla kuste čundre nazaj nut v nous. Tak malo je brodila in rejsan brezi vsikše sile začala.

- Cejli cajt vam škem pove-dati samo edno. Tou pa je, ka je človek vönajšo takše reči, ka vcejlak takšo delo delajo, kak smo ga inda svejta leko delale samo mi čaralice in naši možakarge, čalejre. Tou se nam dun ne šika.

Na, zdaj so od toga začali bro-diti vsi v Črnem laugi. In so si brodili prejk pou noči pa so si nika nej zbrodili, kak bi grā-tali bole moderni.

- Tou je rejsan nej normalno, ka čaralice eške itak lej-čemo na meklaj, lidge pa z raketami, fligarami in heli-kopterami, - je čundre zdaj v svoj velki nous potegnili eške čalejrske kralica Zari-vana. - Moram prajti, ka ma naša čalejrska sestra čistak istino, ka pravi, ka smo se vcejlak tazapstili. Nika si moramo vözbroditi. Nika si moramo brž zbroditi.

In so brodili eške pou nouči, dokejč je nej prišo den in so odišli spat. Trno dugo so spali. Dapa prišo je cajt, ka so gora stanili in kralica Zari-vana je začala s takšim gla-som, ka se za kralico rejsan šika.

- Moji dragi brati čalejre in mojesestre čaralice! Moram vam prajti, ka sva si z mo-žom, kralom Vodislavom zbrodila, ka nam ostane v tej moderni cajtaj. Človek si je rejsan vsefele vözbodo in leko s svojimi mašinami in aparati naredi dosta tak-šoga, ka je eške včera leko samo senjo. Dapa ranč cajt je tisti, steroga leko vöme-

nimo samo eške čalejre pa čaralice. Člo-vektou eške ne vej in ne more naredti. In za-to sva si zbrodila, ka cajt poženemo nazaj za eno tristo ali pa štiristou lejt, v tisti cajt, gda so lidge eške vörvali v nas in so se nas bojali tö. Tej moderni lidge pa naj ostanejo v tom nji-hovom cajti. Ka pravi-te?

Cejli Črni laug je se je zgloso v eden glas.

- Tak naredimo! Ranč tak najbou!

In tak se je zgoudilo. Fudno je velki vöter in ji je odneso ta daleč nazaj. V gnejšnom Črnem laugi je nej ostano eden čalejri nej in nej edna čaralica. V starom Črnem laugi pa so se začale takše čalarije goditi, ka so lidam vlasouvi gora stali.

Miki

KAUT

Javni razpis za zbiranje predlogov za sofinanciranje programov in projektov Slovencev v zamejstvu in po svetu ter sodelovanja z njimi v letu 2003

Na podlagi 5. člena Ustave Republike Slovenije in v skladu s Pravilnikom o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije (Ur. list RS, št. 66-3560/2001) Ministrstvo za zunanje zadeve, Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ob-javlja Javni razpis za zbiranje predlogov za sofinanciranje programov in projektov Slovencev v zamejstvu in po svetu ter sodelovanja z njimi v letu 2003.

1) Naziv in sedež uporabnika proračunskih sredstev (v nadaljnjem besedilu: naročnik oz. Urad): Ministrstvo za zunanje zadeve, Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Prešernova 25, 1000 Ljubljana.

2) Namen razpisa
Namen javnega razpisa je spodbujanje dejavnosti, ki omogočajo utrjevanje in ohranjanje narodne, jezikovne ter kulturne identitete med slovenskimi rojaki, ki živijo v tujini, njihovo medsebojno povezovanje ter ohranjanje vezi s Slovenijo.

Glede na proračunsko izpolnjevanje ustavnih obveznosti se predlogi programov in projektov za sofinanciranje s strani Urađa zbirajo v dveh ločenih sklopih:

A: Programi in projekti avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah ter sodelovanje z njimi v letu 2003.

B: Programi in projekti Slovencev po svetu ter sodelovanje z njimi v letu 2003.

3) Predlagatelj in predmet javnega razpisa

Na razpis se lahko prijavijo tako pravne kot fizične osebe (organizacije, samostojni ustvarjalci, društva ter njihove zveze, samostojni avtorji projektov itd.) iz R Slovenije in tujine. Pravne in fizične osebe iz zamejstva (z izjemo Slovencev na avstrijskem Štajerskem) prijavijo svoje programe in projekte osrednjim organizacijam Slovencev v zamejstvu (Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Italiji, Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev v Avstriji, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Zveza Slovencev na Hrvaškem), le-te pa usklajeno, skupno vlogo (skupaj z vsemi prijavljenimi programi in projekti - tudi tistimi, ki jih niso uvrstile v skupni predlog) pošljejo na Urad.

Predmet javnega razpisa so predlogi programov in projektov, ki predstavljajo dosežke znotraj posameznih slovenskih skupnosti v zamejstvu in po svetu ter hkrati zagotavljajo ohranjanje in krepitev slovenske identitete, predvsem jezikovne in kulturne. Urad zbira predloge programov in pro-

jektov predvsem z naslednjih področij:

- ohranjanje slovenskega jezika,
- kulturne dejavnosti (tudi arhivske in knjižnične dejavnosti),
- mediji (internet, časopis, radio, televizija, založništvo),
- športne dejavnosti ter
- spodbujanje gospodarskega sodelovanja RS s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

4) Načela in merila za oblikovanje programov in izbor projektov so sestavni del razpisne dokumentacije.

5) Okvirna višina sredstev, ki so na razpolago za predmet javnega razpisa

Pod A:
Okvirna višina sredstev za programe in projekte avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah ter za sodelovanje z njimi na razpisanih področjih za leto 2003 znaša 1.500.000.000 SIT. Točna višina razpoložljivih sredstev bo znana s sprejemom spremembe državnega proračuna za leto 2003.

Pod B:
Okvirna višina sredstev za programe in projekte Slovencev po svetu ter za sodelovanje z njimi za leto 2003 znaša 90.000.000 SIT. Točna višina razpoložljivih sredstev bo znana s sprejemom spremembe državnega proračuna za leto 2003.

Pod A in B:

Višino posameznega prispevka določijo strokovna komisija glede na razpoložljiva proračunska sredstva in glede na merila, opredeljena v 4. točki tega razpisa. V kolikor bo vrednost vseh zaprosenih sredstev presegla razpoložljiva sredstva, bodo pri dodelitvi imele prednost vloge, ki izpolnjujejo čim več prednostnih kriterijev in meril.

Dodeljena sredstva morajo biti v skladu s predpisi, ki določajo izvrševanje proračuna, porabljena v letu 2003.

6) Način in rok prijave programov in projektov

Razpisno dokumentacijo (obrazce za pripravo predlogov, merila za izbor projektov oz. pogramov ter vzorec pogodbe) zainteresirani lahko dvignejo v vložišču Ministrstva za zunanje zadeve, Prešernova 25, 1000 Ljubljana, tel. 01 478 2291 (vsak dan med 9. in 15. uro), na sedežih osrednjih organizacij Slovencev v zamejstvu (Zveza Slovencev na Madžarskem) ter na vseh diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v času uradnih ur. Razpisna dokumentacija je na razpolago tudi na spletni strani Urađa za Slovence v zamejstvu in po svetu:

<http://www.sigov.si/mzz/usps/zamejstvo.doc>

http://www.sigov.si/mzz/usps/po_svetu.doc

Rok za predložitev vloge in način predložitve:

Rok za oddajo vloge tako iz točke A kot iz točke B je 25. november 2002 (velja poštni žig). Predlogi morajo biti podani na ustreznih prijavnih obrazcih, vloge pa poslano na naslov: Ministrstvo za zunanje zadeve, Urad RS Slovencev v zamejstvu in po svetu, Prešernova 25, 1000 Ljubljana. Vloge se lahko oddajo na gornji naslov tudi osebno in sicer najkasneje do 25.11.2002 do 15. ure. Pravne in fizične osebe iz zamejstva (z izjemo Slovencev na avstrijskem Štajerskem) pa oddajo svoje predloge osrednjim oz. krovnim organizacijam Slovencev v zamejstvu najkasneje do 18. novembra 2002.

8) Dodatna pojasnila

Vsa dodatna pojasnila in informacije dobite na Ministrstvu za zunanje zadeve, Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu vsak dan med 10. in 15. uro, tel: 01 478 22 91, fax: 01 478 22 96 ter po elektronski pošti z naslovom Urad.Slovinci@gov.si in na Zvezi Slovencev na Madžarskem (tel: 94/380-767).

Pri MATERINEM grobu

Daleč, oh daleč odšla si od mene,
Morda na dno mračnega groba,
Ali v raj nebeškega gospoda...
Kjer koli si, k tebi bi rad, mati draga.

Odkar zapustila si me,
Vihar morja življenje je moje,
Ne najdem nikjer veselja in nade,
Le žalost, obup, bolečine neskončne.

Le vera tolažbo mi nudi,
Me Boga moliti uči,
In tvoja, rož polna gomila,
Ki jih pomlad tak razkošno deli.

Venec svežih rož na grobu tvojem,
Mati moja, draga, nepozabna,
Naj bo znamenje spoštovanja,
Ter ljubezni znak ta večni plamen.

Zvečer, ko gledam zvezdnato nebo,
na hip se misli najine spojijo,
Vidim te, da srečna si tam gori,
Zakaj le srce gorko me boli?

Le greh in sovraštvo najdeš povsod,
Sledu ljubezni med nami ni več,
A tam, kjer ti si, mati draga moja,
Vlada soglasje, mir in dobrota.

Pridi, prosim te v sanjah k meni,
Da se ne zbudim nikoli,
Le tam pri tebi, draga moja mati,
Tam, kjer ti si, tam v domovini večni.

Z vso dušo hrepenim po tebi,
Po kraju, kjer iz temnih grobnih globočin
Se zbujata radostno življenje,
Kjer upam, da minilo tudi tvoje je trpljenje.

Suzana Gouth

Razvoj trideželnega naravnega parka med Slovenijo, Madžarsko in Avstrijo

Junija letos se je na Goričkem začelo ustanavljanje Krajskega parka, ki bo skupaj z naravnima parkoma Őrség na Madžarskem in Raab v Avstriji tvoril prvi trideželni park v Evropi. Projekt za razvoj skupnega naravnega parka v Pomurski regiji vodi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, finančno pa ga v največji meri podpira Evropska unija preko programa Phare.

Park bo predstavljal pomemben korak pri obmejnem povezovanju in sodelovanju med tremi deželami, z njegovo ustanovitvijo pa bo poskrbljeno za ohranjanje naravnih in krajinskih vrednot, kulturne dediščine in ljudskega izročila. Hkrati se bodo ustvarile tudi nove poslovne priložnosti in delovna mesta v regiji, kar naj bi zmanjšalo odhod mlajših in izobraženih ljudi iz domačih krajev. Za ustanovitev parka je bil na mednarodnem razpisu izbran Konzorcij nemškega podjetja AHT iz Essna in avstrijskega podjetja ATC z Dunaja. Pri projektu sodeluje pet tujih in petnajst slovenskih strokovnjakov z najrazličnejšimi izkušnjami, nekateri med njimi so celo iz domačega Pomurja.

K sodelovanju pri oblikovanju krajskega parka pa vabimo tudi vas, cenjene bralke in bralci. Zelo pomembno je, da se park že od vsega začetka razvija v skladu z željami in predlogi ljudi, ki v tej regiji živijo. Zato bo v zimskem času v okviru projekta

potekala cela vrsta delavnic, ki bodo pokrivala sledeča področja:

- kmetijstvo in okolje (ekološke kmetije, sadjarstvo, vinogradništvo, gozdarstvo in lesni izdelki, Natura 2000 - naravovarstvo kot priložnost in izziv);
- turizem (turizem na kmetiji, domača kuhinja, izdelki iz slame, kolesarjenje in pohodništvo, alternativna medicina in turizem, vodniška služba);
- kultura (tradicionalna umetnost in rokodelske obrti, turizem na področju zgodovine in kulture, umetniška središča, oz. sodobna umetnost).

V prvem delu delavnic bo poudarek na ekonomiji in poslovnem načrtovanju, drugi del pa bo namenjen pripravi konkretnih projektov. Vsi, ki imate kakršnekoli predloge in zamisli, kako v okviru naravnega parka prispevati k regionalnemu razvoju, voljo do ustvarjalnega dela in željo po učenju, ste torej vabljeni, da se nam pridružite.

Za več informacij nam pišite na: Projekt za razvoj skupnega naravnega parka v Pomurski regiji, Ulica ob igrišču 3, 9226 Moravske Toplice ali na elektronski naslov park.goricko@guest.arnes.si.

Mojca Stojan - Dolar

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.